

Tema: Kuo jūs save laikote? Tapatybė

3 dalis. Mes ir kiti: kaip tapatybė pritraukia ir atstumia

Kas aš esu ir kas aš nesu? Kas priklauso, o kas nepriklauso grupei? Šioje dalyje mokiniai skatinami pamąstyti, kodėl tai jautrus klausimas, ir aptarti, kaip formuojantis jų tapatybei jie išskiria tam tikras savybes, t. y. pasirenka, kas jiems priimtina, o kas ne. Identifikuotis ir pajusti skirtumą svarbu – tai padeda mums tapti tuo, kas esame – tačiau turime visuomet būti budrūs, kad išskirdami kokią nors savybę neatstumtume ir nesumenkintume kitų.

Perspėjimas. Prašom atkreipti dėmesį, kad šiame skyriuje naudojamos nuorodos į tokias interneto svetaines, kaip „YouTube“. Išorės svetainių turinys gali keistis ir turėtų būti stebimas siekiant užtikrinti, kad jis būtų tinkamas mokiniams.

Ko bus išmokta?

Mokiniai galės:

- suvokti, kuo skiriasi gebėjimas įvardyti savitumą ir atstūmimas formuojantis tapatybei,
- suvokti, kad tapatybės klausimas gali tapti nepaprastai jautrus, kai primetama išankstinė nuomonė, ir kad juo galima lengvai manipuliuoti politikoje,
- suprasti, kaip pilietybė apjungia skirtingas tapatybes ir lankstų tautinio bendrumo jausmą.

Siūlomos mokomosios priemonės

Mokomoji priemonė Nr. 10: straipsnis (ir garso įrašai) apie rusų etninei mažumai priklausančius Latvijos gyventojus.

Mokomoji priemonė Nr. 11: J. Destrées „Laiško karaliui“ ištrauka; frankistų įspėjimas dėl ispanų kalbos vartojimo; straipsnis apie prancūzų kalbą.

Mokomoji priemonė Nr. 12: atvirukas su Mostaro vaizdais ir Mostaro žemėlapis; I pasaulinio karo metų atvirukas; sovietinės propagandos plakatas; vaizdo interviu apie Elzaso tapatybę.

Mokomoji priemonė Nr. 13: ištrauka iš knygos apie žydų gyvenimą nacistinėje Vokietijoje; vadinamųjų žmonių zoologijos sodų nuotraukos.

1 klasės užsiėmimas „Kas mus sieja“ (1 dalis) (trukmė – 15 minučių)

Paprastai nelengva suvokti ir suprasti, kas mums teikia tautinio tapatumo jausmą. Be to, tai priklauso nuo žmogaus. Skirtingų tos pačios šalies etninių bendruomenių nuomonių skirtumai gali būti ypač aštrūs. Kartu su klase pasižiūrėkite toliau pateikto vaizdo įrašo apie rusų etninei mažumai priklausančius Latvijos gyventojus dalį nuo 6:52 iki 10:00 minutės. Ši ištrauka bus įžanga į sudėtingo klausimo nagrinėjimą per kitą užsiėmimą.

EUROPOS ISTORIJOS NAMAI

https://www.youtube.com/watch?v=QGQm_OKRcLI

Šaltinis: „Deutsche Welle“

1 grupės užsiėmimas „Kas mus sieja“ (2 dalis) (trukmė – 15 minučių)

Suskirstykite klasę mažomis grupėmis ir paprašykite jų perskaityti straipsnio (mokomoji priemonė Nr. 10) ištrauką bei išklausti garso įrašus. Paprašykite grupių atsakyti į toliau pateiktus klausimus (jie įtraukti ir į mokomąją priemonę).

- Su kokiais pagrindiniais iššūkiais Latvijoje susiduria etniniai rusai?
- Kokią įtaką dabartinei padėčiai šalyje padarė istorija?
- Kaip į šią padėtį reagavo Latvijos vyriausybė?
- Ką galėtų pasiūlyti mokiniai, kad būtų galima išspręsti kai kuriuos iš šių klausimų?

Paprašykite grupių pasikeisti nuomonėmis per klasės diskusiją.

2 klasės užsiėmimas „Mano kalba – mano tapatybė?“ (trukmė – 10 minučių)

Ar kalba labai svarbi apibrėžiant tai, kas mes esame? Surenkite klasės diskusiją kalbų įvairovės tema ir su mokiniais aptarkite, ar jų gyvenime ji svarbi. Ar namie jie kalba kitokia kalba negu klasėje? Ar jiems tai lengva, ar sunku? Ar tai daro poveikį jų šeimai ar draugams?

Pratęsdami užsiėmimą, paprašykite mokinių sugalvoti klausimų, kuriuos jie galėtų užduoti savo šeimos nariams ir sužinoti jų nuomonę kalbų įvairovės klausimu. Šiuos pokalbius būtų galima įrašyti ir išklausti klasėje, kad mokiniai galėtų palyginti problemas, su kuriomis susiduriama, ir įvardyti, kuo jos skiriasi.

Taip pat galima panaudoti istorinius pavyzdžius (mokomoji priemonė Nr. 11), kad mokiniai labiau įsigilintų į kalbos ir tapatybės ryšį. Paklauskite, ką mokiniai mano apie šios mokomosios priemonės pavyzdžius. Kokia jų nuomonė apie kalbų įvairovę įvairiose šalyse? Aptarkite padėtį savo gimtojoje šalyje.

3 klasės užsiėmimas „Laikome egzaminą: ar jūs tikrai savo šalies pilietis?“ (trukmė – 15 minučių)

Per 1 užsiėmimą sužinojome, kad Latvijoje taikomas pilietybės egzaminas. Ar panašus egzaminas taikomas jūsų šalyje? Turėtumėte paaiškinti mokiniams, kad paprastai tokį pilietybės egzaminą laiko imigrantai, tačiau būna ir kitaip. Pavyzdžiui, Latvijoje šį egzaminą gali tekti laikyti šioje šalyje

EUROPOS ISTORIJOS NAMAI

gimusiems ir augusiems kitokios etninės ir kultūrinės kilmės piliečiams. Tokie egzaminai tikrai kelia klausimų. Ar derėtų reikalauti laikyti tokį egzaminą? Ar keliant tokį reikalavimą gerbiama kitokia žmonių tapatybė? Kaip tai gali paveikti sambūvį daugiatautėse ir daugiakultūrese valstybėse?

Kad mokiniai galėtų savarankiškai padaryti išvadas šiais klausimais, klasėje surenkite pilietybės egzamino imitaciją ir pažaiskite pasiskirstę vaidmenimis. Reikės surasti originalų tokio egzamino taikymo jūsų šalyje pavyzdį. Leiskite mokiniams su juo susipažinti ir suskirstykite juos grupėmis. Jie turi sugalvoti ir kitai grupei pateikti įvairių argumentų. Žaidimo metu reikės atlikti šiuos vaidmenis:

- valstybės pareigūno, kuris kreipiasi į imigrantus,
- valstybės pareigūno, kuris kreipiasi į šalies mažumai priklausančius gyventojus,
- imigranto, kuris kreipiasi į valstybę,
- tautinių mažumo atstovo, kuris kreipiasi į valstybę.

Rengdami savo argumentus mokiniai turės pagalvoti apie šiuos klausimus:

- kas sudaro šį egzaminą?
- Kodėl jį reikėtų laikyti?
- Kodėl jo nereikėtų laikyti?

Baigiantis užsiėmimui paklauskite mokinių, ką jie dabar mano apie skirtingų tautybių gyventojų gyvenimą vienoje šalyje.

Istoriniai pavyzdžiai

Kad mokiniai giliau pamąstytų apie pilietybės ir tautybės ryšį, paprašykite jų apžvelgti mokomosios priemonės Nr. 12 pavyzdžius, iš kurių matyti, kad kartais šios sampratos būdavo be vargo suderinamos, o kartais kirsdavosi. Pasiremkite toliau pateiktais paaiškinimais ir klausimais, kurie taip pat įtraukti į mokomąją priemonę.

- Austrijos-Vengrijos imperija buvo ilgai (1867–1918) gyvavęs daugybės skirtingų tautų sudarytas politinis darinys. Galiausiai XX a. pradžioje jį pakeitė naujos tautinės valstybės. Kokia kultūrinė ir etninė įvairovė aiškiai išryškėja šiame maždaug 1900 m. atviruke su Mostaro vaizdais ir I pasaulinio karo metų atviruke?
- Buvusioje Sovietų Sąjungoje propaganda buvo naudojama norint sukurti visų bendros sovietinės tapatybės vienijamų tautų federacijos iliuziją. Šiam plakate pavaizduoti jauni įvairios etninės kilmės Sovietų Sąjungos piliečiai. Kokią žinią siekiama perteikti šiuo plakatu? Kaip manote, ar politinis režimas gali sukurti naują valstybės tapatybę ir priversti visus gyventojus ją pripažinti?
- Elzaso regionas yra pačioje Europos širdyje, tarp Prancūzijos ir Vokietijos. Strategiškai svarbioje vietoje tarp šių galingų valstybių esančio regiono istorija buvo audringa ir dažnai tragiška. Per pastaruosius 150 metų pilietybė jame keitėsi keturis kartus. Pasižiūrėkite vaizdo įrašą, kuriame pagyvenęs vyras pasakoja apie Elzaso istoriją ir svarsto, kaip nuolatiniai pokyčiai paveikė žmonių gyvenimą ir bendrumo jausmą.

EUROPOS ISTORIJOS NAMAI

4 klasės užsiėmimas „Kaip tapatybė kartais naudojama žmonėms kiršinti ir neapykantai kurstyti?“ (trukmė – 15 minučių)

Padiskutuokite su mokiniais socialinės atskirties tema ir padėkite jiems įvardyti ir apibūdinti įvairius atskirties dėl tapatybės proceso etapus. Padėkite jiems įsivaizduoti šį procesą laipsniškai, pradėdant silpniausią ir baigiant stipriausią poveikį turinčiu etapu:

- išskyrimas (arba kito identifikavimas),
- atskyrimas, segregacija (arba izoliacija),
- diskriminacija,
- sunaikinimas.

Paprašykite mokinių pateikti vieną šiuolaikinį ir vieną istorinį kiekvieno etapo pavyzdį. Jie gali remtis temomis, kurias jau mokėsi, ir (arba) toliau nurodytais atvejais. Taip pat galima pasiremti vieninteliu – tarkime, nacistų vykdyto Europos žydų naikinimo – pavyzdžiu ir įvardyti konkrečias priemones, kurių buvo imamasi kiekvienu etapu (žmonės buvo verčiami nešioti geltoną žvaigždę, buvo kuriami getai, vykdomos deportacijos ir t. t.).

Siūlomi šiuolaikiniai atvejai: getais paversti miestai, romų diskriminacija kai kuriose ES šalyse, su homoseksualiais žmonėmis susiję prietarai, ekstremistiniai judėjimai prieš imigrantus, užsitęsę etniniai konfliktai. Pamąstykite apie socialinės atskirties pavyzdžius savo šalyje ir aptarkite juos per savo klasės diskusijas.

Pasinaudokite mokomosios priemonės Nr. 13 medžiaga ir kartu su mokiniais aptarkite kai kuriuos šaltiniais pagrįstus istorinius žmonių identifikavimo, segregacijos, diskriminacijos ir sunaikinimo dėl tapatybės atvejus. Paprašykite klasės apsvarstyti šiuos su minėtaisiais šaltiniais susijusius klausimus (klausimai pateikti ir mokomojoje priemonėje):

- kaip Ritos Kuhn istorija parodo, kad tapatybė žmogui ar grupei kartais primetama? Kokios šios istorijos pasekmės?
- Ką vadinamųjų žmonių zoologijos sodų praktika pasako apie tai, kaip europiečiai žiūrėjo į kolonizuotų tautų žmones ir su jais elgėsi?